

БАРВІНОК

6 1989

ISSN 0132-5930

МИЛІСТЬ СЕРЦЯ

Минуло півроку від страшного землетрусу у Вірменії. Ми всі бачили по телевізору, що він накоїв у містах Спітак, Ленінакан, Кіровакан, довколишніх селах. Але нам важко уявити: оті купи цегли і бетону ще вчора були будинками із затишними квартирами, дитсадками, школами, лікарнями. Не віриться, що справжнє місто може так само легко зруйнуватися, як і місто з різнокольорових кубиків, що ми будували його в дитинстві. І вже зовсім неможливо повірити в те, що під руїнами загинули люди. Тисячі людей.

Відбудовуються зруйновані міста і села. Але не зникає в наших серцях пам'ять про горе, біль за людей, котрих ми ніколи не знали. Чому так? Бо людині притаманна прекрасна якість — милосердя.

Землетрус у братній республіці радянські люди сприйняли як своє горе. Можна навести тисячі прикладів милосердя. На лихо у Вірменії відгукнулися й люди в усіх куточках Землі. З Франції, Англії, США, Югославії й інших країн летіли рятувальники, лікарі, везли ліки, теплий одяг, техніку.

Згадаємо: коли почалися підземні поштовхи в Ленінакані, одна вчителька наказала дітям притулитися до стін у класі. Але якийсь хлопчина (на жаль, знаю лише, що його тата звати Б. Григорян) вигукнув, що в таких випадках треба вибігати з приміщення. І потягнув за собою ще двох однокласників. Тільки вони троє врятувалися — з усієї школи...

Зі справжнім співчуттям і вболіванням відгукнулися люди ще на одне лихо: землетрус у Таджикистані.

Першого грудня минулого року терористи захопили як заложників учнів 4 «Г» класу середньої школи № 42 міста Орджонікідзе. Наш уряд задовольнив усі вимоги бандитів: виділив літак, надав велику суму грошей — аби лише врятувати школярів.

І льотчики погодилися на певний час стати заложниками терористів, щоб звільнити від такої страшної загрози дітей...

Замислимось: чому хлопчина вів за собою ще двох однокласників? Адже сам він швидше вибіг би зі школи. Чому льотчики добровільно ризикували своїм життям? Адже дома на них чекали свої діти. Відповідь одна: і в першому, і в другому випадку спрацювало милосердя — **Милість Серця**.

А погляньмо у календар. У перший день літа відзначається Міжнародний день захисту дітей. Люди у всьому світі прагнуть уберегти хоча б найбеззахисніших — дітей — від воєн, голоду, хвороб. Тому і з'явилося це свято — як знак людської доброти, любові, милосердя.

Мабуть, більшість із вас, жовтенята, подумає: чи можу я бути милосердним? А ви перевірте себе. І не треба чекати, доки з кимось станеться лихо, щоб проявити до нього своє милосердя. Набагато складніше добре, співчутливо ставитися до того, хто зовні начебто і не потребує милосердя. Може, є у вас однокласник, з яким ніхто не хоче дружити? Або живе поруч одинока бабуся і їй ні з ким погомоніти, нікому газету прочитати. Чи оселився у вашому під'їзді кіт, і всі-всі вважають своїм обов'язком штурхати його, і ніхто не здогадається нагодувати. Подумайте. Тільки не завтра. А сьогодні.

«Клуб жовтенят» веде
Світлана ***ПРУДНИК***

Грошову винагороду лауреати переказали на рахунок № 700709 Київського облжитлосоцбанку на спорудження пам'ятника видатному українському етнографу, фольклористу, письменнику та громадському діячеві Павлові Чубинському, 150-річчя з дня народження якого широко відзначалося цього року.

Барвінок та його читачі приєднуються до найщиріших привітань нашим лауреатам.

НАШІ ЛАУРЕАТИ

Лауреатами премії імені Олександра Копиленка журналу «Барвінок» за 1988 рік стали:

ВАЛЕРІЙ ШЕВЧУК — письменник, за казку «Цвіркун, у якого заспівало серце» (№№ 10, 11, 12).

ДМИТРО БІЛОУС — поет, за добірку віршів (№ 11).

ДРУЗІ! 70 РОКІВ ТОМУ БУЛО СТВОРЕНО КОМУНІСТИЧНУ СПІЛКУ МОЛОДІ УКРАЇНИ. ПРО ЇЇ ГЕРОЇЧНИЙ ШЛЯХ НАГАДУЄ НАМ ЦЕ ОПОВІДАННЯ.

Тетяна ПОЛЯКОВА

ВОГНЯНІ ТРОЯНДИ

Третьокласник Женя Захаров підійшов до щілини в дощатому паркані і крадькома озирнувся. Вулиця була безлюдна. Обабіч, заколисані ласкавим червневим сонцем, дрімали черешні. Захаров прошмигнув у щілину і опинився в саду. Тут росло багато різних квітів. А в невеличкому чепурному будиночку жив чоловік, якого всі називали Мироновичем.

Господаря вдома не було, бо ж двері на веранду, завжди розчинені навстіж, були замкнені.

І чому Миронович не продає своїх квітів?— дивувався Захаров.— Може, не дуже зручно дідові, та ще й кульгавому, стояти з квітами: «Купі-іть букетик!» Тоді навіщо йому, самітнику, стільки квітів? Ось зірве Захаров зараз кілька троянд і віднесе на базар. А потім уторговані гроші віддасть довгов'язому Коті, і той зробить його щасливим володарем рідкісної марки, якої так не вистачає в Жениній колекції!

Найкрасивіші в саду червоні троянди. Густо всипаний ними кущ схожий на вогнище, що аж палахкотить на сонці. Захаров заходився рвати троянди і ледь не завив од болю, вколовшись об гострі колючки. Раптом хтось легенько торкнувся до його плеча. Женя оглянувся і побачив Мироновича. Впустивши квіти, Женя метнувся до паркану.

— Хлопчику, чекай! Вернись!— гукнув йому вслід Миронович.

«А дзуськи! — подумав Захаров, дременувши вздовж вулиці.— Не дурний я, щоб вертатися. Ой, плакала моя марочка!..»

— Захаров! — гукнула староста класу Воробйова.— Ти чому не в парадній формі? О третій в актовому залі у нас зустріч з ветеранами комсомолу. Забув?

— А я саме біжу переодягатися,— не розгубився Захаров.

Коли він з'явився в залі, там було повно людей. На сцені за столом сиділи дядечки та тітоньки з орденами та медалями на грудях. Старша піонервожата, розчервонівшись, казала в мікрофон:

— ...Запрошуємо на сцену кавалера ордена Слави трьох ступенів...

Її голос потонув у оплесках. А Захаров аж похолонув: між рядами, пробираючись до сцени, де серед ветеранів був і директор школи, кульгав Миронович. Він притуляв до грудей зірвані Захаровим троянди.

«Буде скаржитись!» — подумав Захаров у відчаї.

— Був у мене на війні товариш...— мовив Миронович.

Захаров прикипів до нього очима: на грудях у Мироновича було тісно бойовим нагородам. Серед них блищали і три ордени Слави.

— Був у мене хороший товариш Іван,— продовжував Миронович.— Служили ми з ним у морській прикордонній охороні. Разом школу рульових закінчили. Згодом ходили на різних катерах,— ну, та це дружбі не завадило. Глянеш було на Івана — ніби нічого особливого. Ростом невеличкий. Міцний, правда, кремезний. Сила в ньому відчувалася. Базікати не любив. А сміливий був — надзвичайно. Подейкували, що везучий був. А я думаю — справу свою він тонко знав. Першорядним був рульовим, тому й таланило йому і його сторожовому катеру.

У грудні сорок першого ми брали участь у висадці десанту під Феодосією. Думка була одна — вибити гітлерівців з міста. І вибили. Вперше полонених фашистів там побачили. Пройшлись безлюдними вулицями Феодосії. Біля якогось обгорілого будинку стояла бабуся в старенькому пальті. Її тримав за руку блідий худенький хлопчина. Світлі краплини чи то сліз, чи то розталих сніжинок текли по зморшкуватих щоках бабусі.

— Стривайте, синочки,— сказала вона

нам і дістала з кошика яскраву троянду.— Ми з внуком виростили... потайки... Знали, що ви незабаром прийдете!

Бабуся обняла Івана — чомусь саме його — і віддала йому троянду. Потім заплакала:

— А мій онук сиротою лишився. Будь вона проклята, війна ота!

Живим вогнем палала троянда в Іванових долонях. Здавалося, зігрівала нас, червонофлотців, і цю вулицю, і місто, від якого на якийсь час відступила війна...

Згодом наша дивізія обороняла Севастополь. Сонячного весняного дня стояв Іван на березі Стрілецької бухти. Екіпаж його сторожовика, повернувшись із завдання, відпочивав. Та ось в один із пришвартованих катерів попав снаряд. Вибуховою хвилею команду винесло за борт, а сам катер перетворився на смолоскип. На катері був запас глибинних бомб. Коли вони вибухнуть — неминуче загинуть бойові кораблі, що стоять поруч! Це був не Іванів катер. Але, не роздумуючи, він застебнув бушлат, насунув низько безкозирку і кинувся у бурхливе полум'я. По вогняній палубі він скочував у воду глибинні бомби. Палахкотіла на Іванові одежа, горіла шкіра на руках.

Йому поталанило, моєму товаришеві Івану,— майже весь смертоносний вантаж вдалося скинути в море. Ті бомби, які все ж встигли вибухнути, забрали з собою тільки одне, його, життя...

Я приніс вам сьогодні троянди, схожі на ту, із сорок першого року. Вони цвітуть під моїм вікном. Дивлячись на них, я завжди чую слова: «Будь вона проклята, війна ота!» Хочу подарувати вам, діти, всі свої квіти — весь сад. Нехай це буде ваша пришкільна ділянка. Я вам допомагатиму доглядати її.

Сидів Женя Захаров і відчував, як палають його вуха, хоч Миронович жодним словом не згадав про недавній випадок. І чомусь жалюгідним здавався зараз Захарову нахабний довгов'язий Котька — власник рідкісної марки, якої немає в Жениній колекції.

Переклала з російської Л. СИЛЕНКО

Малюнок К. ЛАВРА

Роберт Льюїс СТІВЕНСОН

Ці вірші написав близько ста років тому чоловік дивовижної вдачі, письменник, чиї твори досі з захопленням читають мільйони дітей і дорослих по всьому світі — Роберт Льюїс Стівенсон. Він народився і виріс у місті Единбурзі, столиці Шотландії, в родині морського інженера, будівничого маяків, а тому любив море і писав про нього, про пригоди й випробування. Романи «Острів скарбів», «Катріона», «Викрадений» та багато інших принесли письменникові загальне визнання.

Його поезія відома менше.

Пропонуємо тобі, читачу, кілька поезій з «Дитячого квітника віршів» Стівенсона.

КУДИ ПЛИВЕ КОРАБЛИК

У річки темні хвилі
 І золотий пісок,—
Хлюпоче на привіллі
 І в'ється, мов пасок.

Листочки й зáмки з піни
 Відносить течія...
В незвідані країни
 Пустив кораблик я.

Пливе він за водою
 Повз наш лісок та млин,
Під гіркою крутою,
 По обширах долин.

Він прогпливе півсвіту,
 І через сотню миль
Вже зовсім інші діти
 Його дістануть з хвиль.

СПІВИ

Співають на гілках пташки
 Про гнізда й пташенят.
Співають в морі моряки
 Про щоглу і канат.

Від Піренеїв до Фудзі
 Співає дітвора.
Пісні навсупереч грозі
 Шарманщик сивий гра.

МОЯ ТІНЬ

У мене є маленька тінь, що скрізь іде за мною,
І я не знаю, що робить із нею отакою.
Від голови до п'ят вона — точнісінько я сам:
Лиш хочу в ліжко я стрибнуть — а тінь моя вже там!

Та що завжди мене у ній найдужче дивувало,
Це як уміє тінь рости — не тихо й не помалу,
Як діти всі ростуть, а враз то збільшиться вона,
То раптом лопне й опаде, мов кулька надувна.

Цій тіні зовсім невтямки, як грають інші діти,
І я не знаю, як втекти, куди її подіти,—
Вона ж такий страхополох — від мене ні на мить;
Мені так соромно було б за нею ходить!

Та до схід сонця якось я підвівся рано-рано,
Коли ще вся була в росі під вікнами поляна,
Але моя ледача тінь за мною не пішла,—
Цій сплюсі не хотілося вилазити з тепла!

Переклав з англійської
М. СТРІХА

*Малюнок **В. ГЛАЗОВОЇ***

Повість-казка

ЗАПУЩЕНИЙ СТАВОК

Дощик теплий, як ото мамина рука, коли перед роботою гладить ще заспаного Мирослава. Дощик ніжний, наче татові слова, сказані синові вранці: «Вставай...»

Дощик не лінивий, бо й сам Мирослав не такий. Хлопчикові тільки б очі розплющити... Там піде прочумається, робота знайдеться.

Ото й дощик: зауважив, що на землі все радіє йому, спішить і спішить вмити квітку, пташку, хлопчика.

Малий хлопчик, як ото Мирослав.

— Ми-ирку-у! — Оксана-сусідка гукає.— Біжімо на ставок...

Удвох перебігли дощик. Але той меткіший, бо його багато. У воду плюскаються одночасно: Оксанка, дощик, Мирко.

Ставок запущений. Тато все бідкається: треба почистити, бо зовсім заміліє.

Хлопчикові, дівчинці це байдуже. Вода є. На них вистачить. Тепло.

— До-ощик пі-ірнув у гли-и-ибину,— розтягує Оксанка слова, наче співає,— і вже не крапає на нас.

Дивна. Просто дощик скінчився. У дівчачому білявому волоссі на голові зачаїлися кілька дощенят-переляк. Мабуть, води бояться. Певне, не такі сміливі, як ото хлопчик і дівчинка.

— Що це таке? — вже зляканий голос сусідки.

Мирослав зводить голову.

Ого-го-го! Веселка над ними. Та якби то тільки над ними. Веселка пальцями своїми — блакитними, рожевими, синіми — куйовдить пречорнющий чуб Миркові. Теплі руки у веселки, ніжні.

Хлопчик заспокоює дівчинку.

— Не бійся,— згадує татові слова,— після дощу веселка часто п'є воду із криниць, ставків...

— Але ж наш запущений,— бридливо кривиться Оксанка.

— Звідки веселці знати про це? — вголос розмірковує хлопчик.

— Мирку! — ще тривожніший голос дівчинки.— Що зі мною?

Хлопчик лякається. Ще б ні. Бачить: веселка обсотує всіма своїми кольорами сусідку. І... Оксанка летить в небо!

— Куди ж ти?

Мирослав намагається вистрибнути з води, але вода не пускає. Щоб він не порятував дівчинку?

Оксанка все віддаляється. Зверху чутно її сміх. Може, веселка лоскоче її? Може, сонечко розганяє з її голови дощенят-переляк?

— Не втікай від мене! — боїться хлопчик.— Що мені скажуть твої тато, мама?

Оксанка мовчить. Вгорі вона розквітає різнокольоровою квіткою.

Малюнки М. ЄМЕЛЬЯНОВА

— Стривай! — гукає Мирослав, а якась сила і його підносить вгору.—І мені попаде від батьків. Нам не дозволяли літати в небі...

Зникає Оксанка.

Хлопчик летить-мчить угору. Аж свистить за ним!

ПОЛОН

Летів і зупинився Мирослав. Ногами став на щось пухке. Вулиця не вулиця. Стежка не стежка. Начебто тунель. Рожево так. Навіть в очах миготить.

Тихо. Ніщо не шелестить. Вітер тут, мабуть, не живе.

Де Оксанка? Пропала. А сам він? Ночі не боїться, коли та проситься через шибку вікна переночувати в хаті, а тут... Лячно. Немає Оксанки!

— Чого боїшся?

Чий то голос?

Глип — перед ним коник-стрибунець.

— Чому ти не зелений, а рожевий?— питає коника хлопчик.

— Сам чому рожевий?— очима усміхається той.

— Хіба вмієш говорити? — хлопчик дивується.

— Ми не на землі,— розважливо сюркає тонкими словами коник.— Тут все можливе.

— Як сюди потрапив?

— А як ти?

Хлопчик розмірковує вголос:

— Купалися з Оксанкою у ставку...

Коник кривиться:

— Бр-р-р. Я б ніколи не поліз у ту воду.

— Розумієш,— пояснює хлопчик,— річки у нас немає... Іншого ставка ніхто не викопав...

Коник:

— Ліпше у росі вранці скупатися. Знаєш, як чисто і прохолодно у росі?

Мирослав аж начебто бачить: з татом ідуть косити. Вранці.

Тато починає косити. Він допомагає розгрібати траву. Шоб хутчіше сохла. Тоді роса так щипає ноги...

Відказує:

— Знайшов чим хвалитися. Роса твоя колеться....

Коник голосно сміється:

— Таке сказав. Роса йому не до вподоби. А брудавиця-вода — так?

Мирославові це не подобається:

— Коли такий мудрий, скажи, де Оксанка.

Коник серйознішає:

— Чесно — не знаю. Може, вона на якійсь іншій вулиці.

— Невже їх тут багато?

— Новенький ти...— зітхає коник, губку копилить.— Над нами та й під нами — багато вулиць. І кожна іншого кольору.

Хлопчик злиться:

— Мене не цікавлять вулиці. Де Оксанка?

Але що це з коником? Втікає.

І Мирослав лякається. До нього наближається бридке страшне чудовисько. Нагадує павука. Тільки рожевого. Навіть банькуваті очі у нього рожеві.

ЗНУЩАННЯ ПАВУКА

Накинув Павук на Мирослава сітку. Певна річ, також рожеву. А легеньку, що тобі пір'їнка.

— Го! Го! Го! — грубо регоче Павук.— Від мене не вирвешся! Моя сіточка-павутиночка легенька, як пір'їнка, але міцна, як сталевий дріт. Так що, лебедику, не витрачай марно сил!

— Я не лебедик, я Мирослав,— не подобається хлопчикові, коли йому переінакшують ім'я.— Та що ж я вам такого злого вчинив, що тримаєте? Теж мені, муху знайшли...

При згадці про муху Павук смачно заплямкав тонюсінькими, наче лезо бритви, губами. Але від Мирослава очей не відводив.

— Знаю, як тебе звати,— каже Павук,— просто слово «лебедик» — моє улюблене, як, приміром, для тебе «тато» чи там «мама»...

— Але чим я завинив перед вами? Відпустіть, будь ласка!

— Чого ще захотів? — надувся поважно Павук, аж захиталися його тонкі ноги — ось-ось тріснуть.— Може, ще тебе на землю опустити?

Мирослав розхвилювався:

— А ви, ви... можете?

— Молодець! — засвітилися Павукові очі.— З повагою, на «ви» звертаєшся до мене. А то інші там мухи все тикають, тикають. А я ж старий уже: три роки маю...

Мирослав ледь не розсміявся. Він, правда, не знав, що для павуків подібний вік — глибочезна старість. Але на землю, до батьків, до друзів, навіть до запущеного ставка дуже сильно захотілося.

— Спустіть, любий Павуче,— благальним, аж противним самому собі голосом начебто по-щенячому заскімлив Мирко,— мене на землю.

— А про Оксанку забув?

Хлопчик попросив:

— І Оксанку спустіть. Будь ласка.— Ще додав:— Коника-стрибунця також.

Павук надувся:

— Можна. Я ЦЕ можу. От тільки...

Яку умову хотів поставити хлопчикові жахливий Павучисько, дізнаємося далі, бо тут якраз чарівна сила вимкнула рожеве світло.

(Далі буде)

Віктор ***ІВАНОВ***

ЇЖАЧОК НА АСФАЛЬТІ

**Вдягши свитку з колючок,
Ходить містом їжачок.
Гляньте, йде він по асфальту!
Обережно, не ударте!
Чимчикує до зупинки —
Тут ні травки, ні билинки.
Тут їжак не може жити —
Ані їсти, ані пити!
У повітрі сухо й гірко,
Тут не вириєш і нірки,
Не сховатись під купини.
Хто ж його привіз та й кинув?
На асфальті їжачку,
Ой, життя не до смаку!**

Переклав з російської П. ЗАСЕНКО

Василь ***КРАВЧУК***

ЗАГАДКИ

* * *

**Я дерева одягаю.
Восени не опадаю.
Я не листя. І не хвоя.
Відгадайте, друзі, хто я?**

* * *

**Я для людини друг чудовий.
Мене завжди бери в похід.
І я вкажу безпомилково,
Де північ, південь, захід, схід.**

ВІДГАДКИ НАДСИЛАЙТЕ «БАРВІНКОВІ».

Лідія КОРЧАГІНА

УКОЛОВСЯ

Плаче Гриня-
Капризуля,
Витирає знай сльозу...
— Де забився?
Звідки гуля?
— Уколовся об осу!

Переклав з російської П. ЗАСЕНКО

Леонід КУЛІШ-ЗІНЬКІВ

СОМ БУРЧИТЬ

Сом бурчить:
— Куди пливти,
Де того
Лина знайти? —
Обізвавсь
Карась до сома:
— А лина немає
Дома.
Бач, його
Уже півдня
Буква «М»
Наздоганя.
Нахвалялася
Вона
Із лина
Зробить
М-лина.

Любі друзі!

Ви, певно, помітили, що зустрічатися з дитячими журналами з братніх республік та з соціалістичних країн стало для нас доброю традицією. Тож нині ми знов запросили на свої сторінки давнього друга з Польщі «Свєрщика» («Цвіркунчика»), який радо запропонував нам улюблені твори польських дітей. Цікаво, чи сподобаються вони вам?

Напишіть мені також, з яким ще журналом ви б хотіли зустрітися. Чекаю ваших листів.

БАРВІНОК

Анна ***КОВАЛЬСЬКА***

ПРИГОДА В НЕДІЛЮ

Оповідання

Марек і Томек прикипіли очима до екрана телевізора. Власне, до чотирьох хоробрих ковбоїв на чолі з шерифом, що мають стати на захист прекрасної Мері, яку взяли в полон жорстокі розбійники. «Хлопці, за мною!» — гукнув шериф і вибіг наперед.

— Хлопці! — гукнув батько. Марек і Томек посхоплювалися з місць.

— Мабуть, вони з глузду з'їхали! — наполохала хлопців бабуся.— Мареку! — вона шарпонула старшого внука за рукав.— Ходімо до тітки Ірки.

— Бабусю, таки-ий фільм... ковбої... — благально мовив Марек.

— Добре, дивіться. Як зголоднієте, в кухні є пиріг і...

Марек обійняв бабусю й повернувся у світ ковбойських пригод. Чув, як бабуся ще щось сказала, але... Тієї миті Великий Джек з прекрасною Мері втекли з розбійницької печери до лісу, де вже їх не дістануть ніякі стріли...

Тільки тоді, як пролунали позивні новин, хлопці помітили, що вже темно, й запалили світло.

— Так хочеться їсти, а їх нема й нема,— запхинькав Томек.

— Дурненький,— сказав старший брат,— як довше будуть у тітки, подивимось кіно після новин. А ще... стривай, бабуся щось казала про пиріг. Сходи-но на кухню, тільки принеси й мені,— гукнув,

а сам повернувся до телевізора, бо почалася спортивна передача.

Томек загаявся на кухні, і Марека брала нетерплячка. Бо теж зголоднів. Нарешті почувся стук дверей і кроки. Не зводячи очей з екрана, Марек простягнув руку.

— Давай пиріг... Ну, що там таке? — обернувся до брата.

Томек щосили наліг на двері. Обличчя його зблідло, а в очах було повно жаху.

— Мареку, там... там хтось... — у відчаї прошепотів він.

— Де?

— На кухні!

— Вигадуєш... — почав було Марек.

— Я ніяк не міг знайти вмикача, а там, од вікна... зашурхотіло... і хрипить щось страшенно... ніби хтось когось душить...

— Та ну? — здивувався Марек, але раптом згадав, що вони в бабусиній хаті, а не в будинку на тринадцятому поверсі. І що тут легко залізти в хату через вікно, тим паче поночі. У Марека аж похололо в душі. «Треба було йти до тітки,— майнула думка.— Але тоді злодюги чи то розбійники пограбували б бабусину оселю... — Марека пойняв гнів.— Яка підлість! Саме в неділю! Я їм покажу! Коли б мені ліхтарик... Де бабуся його тримає?.. Ага... Здається, в сінях. Але в сіни треба йти через кухню...»

Марек роззирнувся по кімнаті. «Мамо...» — прошепотів. Тоді взяв з канапи вишиту подушку.

— Перестань пхикати, ходімо,— тихо сказав братові. Малий не відходив од дверей і плакав.— Томеку, ми повинні заскочити зненацька тих, що на кухні. Я піду перший, запалю світло, а ти гили подушкою з усієї сили.

Навшпиньки підкралися вони до кухні. Марек відчинив двері й увімкнув світло. Нікого-нікогісінько. Вікно зачинене, двері, що ведуть у сіни, також.

— Глянь, там! — показав Томек на стіл під вікном.

Довга, майже до підлоги скатертина гойдалася. Під столом хтось був!

Марек прожогом кинувся до столу, підняв край скатертини й крикнув:

— Гили!

Томек заплющив очі й щосили пожбурив подушку. З-під столу долинув глухий хрип, якийсь шурхіт, і Томек почув колючий біль у нозі.

«Мабуть, розбійник шпортнув ножем»,— спало йому на думку.

— Бабусю! — заверещав, але, скований страхом, не зрушив з місця. Подумалося: «Може, я вже помер?..»

Нараз почув сміх. Розплющив очі.

По кухні, як навіжена, бігала Чубатка, улюблена бабусина курка, і видавала жахливі хриплі звуки, а Марек сидів долі й аж заходився зо сміху.

— Дурень! — крикнув Томек.— Чого ти лякаєш нещасну курку?

— Я лякаю? — реготав Марек.— Я? То вона! Вона лякає!

Поки Томек приходив до тями, квочка вбігла під стіл і всілася в лозовому кошику, старанно накривши його крильми.

— Чубатка висиджує курчат, а я думав...— мовив Томек.

З-під столу почулося хрипке: «КРРРЕТИИ-НИИ!»

— Її правда,— засміявся Марек.— Тільки звідки вона знає це слово?

Переклала з польської Г. КИРПА

Ян БЖЕХВА

СТОНОГА

Мешкала Стонога біля
міста, котре звалось Біла.
Раз Стоногу запросили
в Білу, в гості, на весілля.
Як зраділа тут Стонога
та як кинеться з порога!
Вискочила на дорогу
і... поплутала всі ноги.

Всі сто ніг! Погані справи:
де тут ліві? Де тут праві?
А передні де? А задні?
Розберися в тім безладді!

Перша — та найледачіша:
опинилась позад інших.
Друга як упреться, вперта,
напосіла на четверту.
Почекала п'яту й п'ятій
ледь не відтоптала п'яти.
П'ята також легко-просто
не здається — квапить шосту.
Шоста — сьому, та — десяту...
Кожна хоче не відстати.
А двадцята, а двадцята,
щоб скоріше наздогнати
двадцять сьому і тридцяту,
насіда на двадцять п'яту...
Все поплуталось до решти.
Як усе те розбереш ти?

Заходилася Стонога
прямо посеред дороги
впорядковувати ноги:
виплутала першу, п'яту,
потім третю і дев'яту,
двадцять другу й двадцять шосту,
потім... все пішло не просто,
бо коли знайшла тридцяту,
вже забула про двадцяту,
а поки тії шукала,
п'ята знову десь пропала.
І Стонога лає: «Клята!
Стій! А де ж це сорок п'ята?»

Так засмикана Стонога,
переплутуючи ноги,
рахувала, поки Біла
вся як є позеленіла.
До Зеленої ж Стоноги
не просили. І з дороги
мусила вона вертати
до своєї хати.

Переклав з польської

І. СВІТЛИЧНИЙ

Константи Ільдефонс ГАЛЧИНСЬКИЙ

КОЛИ Б ОДИНАДЦЯТЬ Я МАВ КАПЕЛЮХІВ

Коли б одинадцять я мав
капелюхів,
перший сховав би в шафі,
щоб не сідали мухи.
Другий поштою б вислав,
як дар невеличкий.
В третій скидав би абищиці
й різні дурнички.
Четвертий вживав би
для фокусів (магій поганських).
П'ятим, як тацькою, сир
накривав би голландський.
Шостий віддав би Ядвізі;
сказав би, що тисне.
Сьомий повісив би. Просто
хай собі висне.
З восьмого я абажурчик
зробив би,— зраділа б хатинка...
В дев'ятому жив би їжак
або ще яка божа тваринка.
З десятим — не знаю,
щось би намислив, звісно.
А одинадцятий — вітер зірвав би
й поніс понад Віслу.
Казала ж про мене одна
краків'янка печальна:
«Тій голові капелюх не до речі!
Вона мо-о-нументальна!»

Юліан ТУВІМ

ДВА МИХАЙЛИ

Танцювали два Михайли,
два Михайли-попихайли.
Як той більший став кружляти,
став той менший не встигати.
Як став менший не встигати,
більший вже не став кружляти.
А як він не став кружляти,
менший міг уже встигати.
А як менший міг встигати,
більший знову став кружляти.
А як більший став кружляти,
менший знов не міг встигати.
Бідний менший ледве дихав,
більший меншого все жбихав.
Аж собі на землю впали
з того танцю два Михайли.

Переклав з польської
І. МАЛКОВИЧ

Малюнки В. ХАРЧЕНКА

Зірка МЕНЗАТЮК

Іди, іди, дощику!

Купила мама Василькові гумові чоботи. Тільки взути їх ніяк: сонячно, сухо. У всьому селі жодної калюжі. А Дощ іти не квапиться. Дрімає собі у хмарині, в тій, що зачепилася за верхівку тополі на вигоні.

Пооглядав Василько чоботи, поприміряв та й подався на вигін, до тополі.

— Дощику,— гукає,— іди, щоб калюжі були! В мене чоботи нові, хочеться походити.

А Дощик ніби не чує. Дрімає та й дрімає.

Вернувся Василько додому ні з чим. Нипає по двору, нудьгує. Зазирнув у квітник, а там чорнобривці та петунії, що учора сестра Мирославка пересадила, зовсім головки посхиляли, пов'яли. Знов побіг Василько до тополі.

— Слухай-но, Дощику! Мирославчині чорнобривці сохнуть. Виручай!

А Дощикові на хмарині м'яко, як на перині. Перевернувся він з боку на бік, солодко потягнувся. Треба полити. Так неохота ж...

Шо з ледарем вдієш? Узявся Василько сам за коновку. Аж тут Ластівка сіла проти вікна.

— Ой, — натомилася! — поскаржилась. — Треба гніздо ліпити, а на леваді сухо. Доводиться землю аж від річки носити...

— Біднесенька,— пожалів її Василько.— І тобі б оце дощику... Може, ще раз його покликати?

Прийшов до тополі та й:

— Дощику! Вже й ластівці без тебе скрутно. В'януть бабусині помідори і капуста, в'яне квітник у Мирославки, мої чоботи новенькі стоять без діла,— все тебе чекає!

— Хай уже,— погодився Дощик.— Піду... колинебудь.

— Не коли-небудь, а тепер іди! — просить Василько.

Але Дощ заплющив очі і спить собі далі.

Втретє вертається хлопець ні з чим. А на вулиці Мирославка з подружками.

— Чого ти, Васильку, похнюпився? — перейняли малого.

— Та... не можу Дощу докликатися.

— Ой, чи ти ж умієш його кликати?

— Чом не вмію? Іди, кажу, бо всі тебе ждуть...

— Хіба так? — засміялася Мирославка.— Дощ он як треба кликати:

Іди, іди, дощику,
Зварю тобі борщику
В полив'янім горщику,
Винесу на дуба,
Покличу голуба.
Голуб буде пити,
Дощик буде лити!

Мирославчині подружки й собі побралися за руки та заспівали:

Дощику, дощику, припусти
На бабині капусти...

А Маринка, що з Києва до бабусі приїхала, ще й такої завела:

Ой дощику, поливайнику,
Поливай, поливай,
Та і нас не минай!

Дощик почув, з-за хмарини виглянув.

— Гарно ви співаєте! І танцюєте... Я теж так хочу!

Та як припустить! На городи, на левади, на прив'я-лі квітки, на бабусині грядки... Чорнобривці враз ожили й головки попідводили, ластівка з радості злинула ген понад хмару. А чобітки гумові в хаті залишились. І хай собі. Калюжі теплі — справжнє літепло, по таких можна й босоніж!

Малюнок К. ЛАВРА

Ця весела приповідка була надрукована в альманасі «Молода Україна», що виходив у Києві в 1906, 1908—1912 та 1914 роках і в Гадячі Полтавської губернії з 1914 по 1916 рік. Альманах був дитячим додатком до журналу «Рідний край». Там друкувалися твори Тараса Шевченка, Лесі Українки, Степана Руданського, фольклорні записи, переклади з російської та зарубіжної літератур. А редагувала альманах Олена Пчілка, мати Лесі Українки, яка й сама писала для дітей.

ПОЛТАВСЬКИЙ ЖАРТИК

Народна приповідка

Як був собі, та не мав собі,
Та взяв собі, затесав собі
плужок.
Та й поїхав орати
в лужок.
А за тим плужком —
Цуприк з ріжком.
А за цуприком —
Швець з бубликом.
А за шевцем —
Кібчик з яйцем.
А за кобчиком —
Моргун з хлопчиком.
А за моргуном —
Петро з долотом.
А за Петрусем —
Антипрус з прусом.
А за антипрусом —
Гончар з брусом.
А за гончарем —
Кисла.
А за Кислою —
П'ятниця.
За П'ятницею —
Середа.
А за Середою —
Семен з бородою.

Публікація Л. ДУНАЄВСЬКОЇ

Любов ЗАБАШТА

РІДНА МОВА

Розвивайся, звеселяйся,
Моя рідна мово,
У барвінки зодягайся,
Моє щире слово.

Колосися житом в полі,
Піснею в оселі,
Щоб зростали наші діти
Мудрі і веселі.

Щоб на все життя з тобою
Ми запам'ятали,
Як з колиски дорогої
Мовоньку кохали.

Дмитро ОНКОВИЧ

БДЖІЛКА

Ніжні крильця розбризкують
Сонце мерехтливо.
Стан тонюсінький-тоненький,
Клопочеться живо.
Вже на лапки начіпляла
Важкі горошини.
В цвіт пірнає — гойдаються
Білі конюшини.
Нахилилась головонька,
Росами умита,—
Це тобі вклонилась квітка,
Бджілко працьовита.

Анатолій ЛАСТОВЕЦЬКИЙ

ДЯДЬКО ВЕЧІР

Дядько Вечір Сивий
Вийшов десь із поля —
Під віконцем нашим
Став біля тополі.
Тільки як же може
Та тополя спати —
Їй гніздо пташине
Треба колисати.
Доки не замовкне
Пісенька пташина —
У кімнаті нашій
Не засне дитина.
І в колисці вітру
За вікном поволі
Дядько Вечір Сивий
Розгойдав тополю.

Малюнки Л. ГУЛІВАТОЇ

У природі — в ріднім домі

ОСТРІВ РОБІНЗОНІВ

Весняна повінь виткала посеред річки піщаний острівок. І одразу ж якимось чином умудрилося потрапити на нього насіння бур'янцю, проросло і зазеленіло.

Коли літо підігріло воду і покликало купатися, Олег дістався до острівка. Радісно застрибав по зелу:

— Я — Робінзон! Я — Робінзон!..

За мить поруч з ним пританцьовувала Інна:

— І я — Робінзон! І я!..

А дід Іван поглядав з берега і ховав усмішку в сиві вуса. Він ще навесні «освоїв» цей острівок. Тож тепер досвітками нерідко припинає там човен: біля острівка гарно клюють окуні.

Але дітям про те дід Іван не казав. Бо ж вони, бач, хочуть бути Робінзонами, а не П'ятницями.

ЧЕРВЕНЬ ІДЕ — ЛІТО ВЕДЕ

Дзвінка вечірня пісня коника-стрибунця провіщає тихий, сонячний ранок.

Комарі в'ються в повітрі стовпом — буде ясна і тепла погода.

У червні соловей витрушує з торби свою останню пісню.

Ховаються мурашки — чекай дощу і грози.

Літній день рік годує.

Друже, перевір, коли краще клює риба: до дощу чи після дощу. Напиши про свої спостереження Барвінкові.

Заповідні куточки України

БОБРИ НА РІЧЦІ БОБЕР

Тут з давніх-давен боброві місця. Тому й річку, яка тече на Ровенщині, назвали Бобер. Працьовиті звірки зводять хитромудрі греблі та загати, вибудовують неприступні фортеці-хатинки. А тихими вечорами та ранками хлюпаються на туманних річкових плесах.

Аж не віриться, що кілька десятків років тому, до створення державного заказника, бобри на річці Бобер були майже повністю винищені. Звичайно, повернути місцині всю її колишню славу тепер навряд чи вдасться. Бо й неорганізовані туристи раз у раз порушують спокій заплави, і меліоратори добряче тут походили, перетворивши у багатьох місцях річку на маленьку канавку, і браконьєри ні-ні та й тихцем звершують свої чорні справи. Але все ж заказник — то таки заказник: бобри почувають себе тут куди безпечніше, ніж в інших місцях.

Державні заказники — це місцини, виділені на тривалий час для збереження, відтворення та відновлення найбільш цінних та рідкісних рослин і тварин, занесених до Червоної книги. Вони поділяються на заказники республіканського та місцевого значення. А всього їх на Україні є понад півтори тисячі.

А чи знаєш ти, на території якої з областей нашої республіки є найбільша кількість державних заказників? Який державний заказник міститься поблизу того місця, де ти живеш?

Сторінку веде письменник Євген ШМОРГУН

Фото Д. ЧЕРЕДНИЧЕНКА

ЖУРНАЛ ЦК ЛКСМУ ТА РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ РАДИ ВСЕСОЮЗНОЇ ПІОНЕРСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІМЕНІ В. І. ЛЕНІНА ДЛЯ ШКОЛЯРІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ

Журнал нагороджений Почесною Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР

Видається українською та російською мовами. Засновано в 1928 році. Виходить раз на місяць. Київ, «Молодь».

Макет В. Литвиненка
На обкладинці малюнок
Л. Гуліватої

«Барвинок», журнал ЦК ЛКСМУ и Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации им. В. И. Ленина для школьников младших классов (на украинском языке).
Издаётся на украинском и русском языках. Основан в 1928 году.
Выходит ежемесячно.
Киев, «Молодь».
Полиграфкомбинат ЦК ЛКСМ Украины «Молодь» ордена Трудового Красного Знамени издательско-полиграфического объединения ЦК ВЛКСМ «Молодая гвардия».

Адрес редакции и полиграфкомбината: 252119, Киев-119, ул. Пархоменко, 38—44.
Тел. 211-06-80, 211-04-98.

Здано до набору 21.03.89. Підписано до друку 26.04.89.
Формат видання $60 \times 90^1/_8$.
Папір офсетний № 2. Офсетний друк. Умовн. друк. арк. 3. Умовн. фарбовідб. 12,0. Обліково-видавн. арк. 2,95 Тираж 346 700 Зам. 9-136. Ціна 20 к.
Поліграфкомбінат ЦК ЛКСМ України «Молодь» ордена Трудового Червоного Прапора видавничо-поліграфічного об'єднання ЦК ВЛКСМ «Молодая гвардия».
Адреса редакції і поліграфкомбінату: 252119, Київ-119, вул. Пархоменка, 38—44. Тел. 211-06-80, 211-04-98.

Текст набрано із застосуванням вітчизняного фотонабірного комплексу «Каскад».

20 к.

Індекс 74022

Прочитав Іванко «Барвінок». Цікаві оповідання, а поговорити про них нема з ким. Засмутився він. Друг Павлусь журнал не одержує... «Треба йому порадити, щоб передплатив!» — раптом здогадався Іванко. Розповів про «Барвінок» Павлусеві, а тоді удвох своїм однокласникам розказали. Тепер «Барвінок» читають усі!

А недавно Іванко й Павлусь зустрілися з Барвінком. Не втерпіли, похвалились, як весело гуртом обговорювали «Барвінкові» казки й оповідання.

— То, виходить, ви не тільки мої друзі, а й пропагандисти журналу! — зрадів Барвінок і вирішив провести конкурс пропагандистів журналу.

Друже! Запрошуємо й тебе взяти участь у ньому. Розкажи про журнал своїм товаришам, поцікався, чи знають про нього однокласники. І напиши Барвінкові, хто за твоєю порадою став читачем журналу: товариш, сусід, жовтенятська зірочка чи, може, й увесь клас?

Найкращим своїм пропагандистам Барвінок приготував на пам'ять значки і подарунки.

